

# Føroya Sosial-Demokrat

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 23

Lýsingarprísir fyri mnt: 20 oyru á  
1. síðu, 15 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 21. apríl 1951

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og  
kostar kr. 2,50 + porto um fjórðingsárið

25. Arg.

## TUBBAKKS MONOPOLIÐ

Kapitalistablöðini hava fingið ramastu búkilsku av tubbaksmonopolinum, ið Landsstýrið hevur so ilt við at seta á stovn.

Dagblaðsins reivabarn, Knút Wang, hevur roynt allar sínar skrivisnildir fyri at vísa á tað ógjörliga í at seta eitt slíkt monopol á stovn og er komin til tað úrslit, at vit við monopolinum koma at fáa mógð tubbak og so er sjálv-

sagt einki vunnið við tí; tað eru allir samdir um.

Eisini Norðlýsið hevur rakt við tað landsskaðiliga við tubbaksmonopolinum, og vísir m. a. á, at tað verður torfórari at flyta inn tubbak enn áður, at tingið nú má bíða við tollinum, at tingið sjálvt má útvega inkeypspening, at t. d. er ivasamt, um tingið fær tann vinning, ið heildsölumenn áður hava havt, at tingið ongur goymslur hevur, vóran uppskipast í Havn, og so alt hitt ovurdýra við útbýtingarstovuni, kontórum o. a.

Hvi allar hesar royndir at skapa mistreysti til lögtingið og landið?

Tubbakið hevur áður verið uppskipað í Havn. Útbýtingarstovnarir hava verið í Havn. Eisini hava teir kontórir.

At tubbakið hevur verið so ring-

## EINGIN SEMJA

SEMINGSUPPSKOT MÁNADAGIN

Eingin semja er millum arbeðara-  
felagið og arbeðsgevara.

Mánadagin skal semingsmaðurin  
leggja semingsuppskot fyri partarnar.

## DAGBLADS- MENTAN

»Dagblaðið«, ið er so tiltikið sum mál- og mentunnavarði fyri øllum føroyskum, at tað sum einki orkaði at steintiga um eina av okkara bestu bókum »Fiskimenn« av Martin Joensen, tí hövundin tá var blaðstjóri av Føroya Sosial-Demokrati, hevur nú sum onganting gjørt grindadráp og tað pláss, sum grindaveiða gjøgnum öldir til tann dag í dag hevur haft í livinum hjá føroyingum, til einki minni enn at vera ein óføroyskan drátt í fólkalivinum. Ja, blaðið gongur beinanvegin so langt, at bara tað at skriva um grindadráp sum eina turistattraktión er beinan vegin eitt falsum og »bedrag«, ikki talan um at lýsa frá, at millum tey gomlu og ætlandi millum mong ung fólk enn livir trúgv, at tá ið grindailöti eru tøm og reinskað syrgir hin altvaldandi fyrri nýggjari grind. Blaðið veit einki um, at menn gingu — og óivað ganga tann dag í dag — til eggjarnar at hyggja eftir grind.

Orsøkin til, at blaðið soleiðis sum einki kann gera hin mest sermerktta føroyska tættin og harav hina størstu turistattraktión til ókendan, ið hvussu er burturdottan úr fólkalivinum her á landi, er, at tað er oddamaðurin fyrri javnaðarflokkin, sum hevur skrivað um og lýst frá teirri stöðu, ið grindadráp og grindaveiða hevur haft og hevur í fólkalivinum her á landi.

»Dagblaðsins« moralur er tann, at hava oddamenn javnaðarflokksins nortíð við, er tað mest føroyska vorðið óføroyskt.

Mentunnaprophetarnir í »Dagblaðnum« eru tær fallnu hetjur Knútur og Morentius.

## Tuberklakannan av skipsmonnum.

Í »Føroyatíðindi« er spurt, hvi ikki skipsmenn eins væl kunnu verða pirkaðir hjá teirra egna lækna, áðrenn teir fara til skips, sum av lækna á tuberklastöðini í Havn, og sami spurningur er nýstaðni uppáftur tikin í »Norðlýsinum«.

Spurningurin man vera ikomin av eini misskiljing, tí allir skipsmenn vita, at her er ikki talan um nakra pirking, men um eina kannan av lungunum við röntgen, sum miðar eftir, at eingin sjúkurlæknar skal sleppa við skipi, so hann kann smitta hinna, sum við eru.

Eftir galdandi lóg skal henda kanning verða gjörd av lækna við tuberklastöðina av tí, at tað ógviliga ofta er so trupult at døma um hesar myndir, at serkønur lækni, sum dag og dagliga fæst við slíkar rannsóknir, krevst, skal kanningin vera so trygg sum gjørligt. Allir lækna munnu vera á einum máli um hetta.

At tað kann tarna skipum og monnum at noyðast til Havnar til hesa kanning er skiligt, eisini at tað kostar pening. Spurningurin um at lata tuberklalæknan sita nakrar dagar á Tvöroyri og í Klakksvík hvørt ár, áðrenn skipini fara, hevur tí fleiri ferðir verið havdur á lofti, eisini lækna millum. Hetta varð fyrri nökru árum síðani roynt í Klakksvík, meðan skipini lógu klár, men við tí vána úrsliti, at fyrsta dagin komu 5 og annan dagin 3 menn til kanningar. Kortini er hjá tuberklavirðlekanum gøður vilji til at royna uppáftur.

Hin 21. januar 1950 sendi land-

sölvör, sum menn vilja gera hana til, sær ein lítið til. Tubbaks-grossistarnir eru eingi neydardýr, ið grulva á knúnunum av armóð. Nei, tvörturímóti. Eru tygum — p í Norðlýsinum framvegis í íva, kom so til Havnar. Havnar býur kann vísa tygum nokk so tala, li dómi.

Tá ið tubbakshandilin er ein slíkur rakhandil, hvi so ikki gremja seg yvir teir neydars menn, ið einans hava hetta til livibreyð og vera teimum monnum takksamir, ið royna at bjarga tubbaks-sölumonnunum undan hesari handilsvanlagnu.

fútin eftir áheitan frá undirritaða ávaring til alt mynstringarvaldið í Føroyum og legði tí eina við einans at mynstra menn, sum hövdu fingið kort frá tuberklalækna. Í skrivi dagfest 9. februar 1950 til fylkislæknan í Suðuroy og kommunulæknan í Vági har ávaringin varð gjörd teimum kunnug, skoytti eg upp: »Eitt annað er, at yirlæknin á bróstsjúkrahúsinum í samtalu við meg hevur sagt seg fúsan til, um hetta verður eitt ynski hjá fiskimonnum t. d. í Suðuroynni ella Norðoyggjum, at koma nakrar dagar hvørt ár og gera hesar rannsóknir annaðhvørt við tí nýggja ambulanta röntgentólinum ella við tí tóli, sum er á sjúkrahúsinum á staðnum. Um hetta er eitt ynski, skal eg biðja tygum gera so væl at siga yvirlækninum ella mær frá, so tingingar um hetta kunnu verða tiknar upp.«

Mær tykist fyrst og fremst, at skil má fáast á, um hetta er eitt ynski hjá fiskimonnum og um allir vilja móta í Klakksvík og á Tvöroyri. Tí kemur bert ein partur av manningunum, so teimum, sum ikki móttu, og tá er einki vunnið. Skipanin, sum nú er, kann vera trupul, men hon er komin í eina tolu-liga fasta legu, sum eftir mínum tykki

Framhald á 2. síðu.

## LØNTRÝSTIÐ

Um stutta tíð fara hvalabátarnir út at veiða. Eisini teir eru komnir undir løntrýstingina miklu. Soleiðis fær manningin 2.000 kr. minni enn í fjór. Skiparin heilar 4.000 kr. minni.

## Flutningskassin 25 ár.

Okkum kom í hendi kort, hvar á stöð, at blaðið varð biðið um at senda mann til 25ára føðingardagsveitslu hjá flutningskassanum í Havn.

Ikki skal dyljast, at heldur óvanligt var at fáa bjóðan til tílíka veitslu, og var tað ikki við litlum forvitni, ið farið var.

Í Losjuni varð veitslan hildin. Millum 30 og 40 fólk vóru. Har vóru nevndarlímur og gestir so sum ríkisumboðsmaðurin við konu, borgarstjórin, lækna og blaðmenn, fleiri hövdu konuna við.

Borðreitt var við smurðum breyði, og aftaná kaffi. N. form. J. P. Henriksen beyð øllum vælkomin, og segði at í hesum ári komu fleiri rundir føðingardagar afturat, sjúkrakassin fyllti 65 ár og gravarferðarkassin fyllti 15 seinri í ár, og segði annars, at formaðurin óivað fór at siga nökur orð.

Formaðurin Jógván Rasmussen gav okkum stutt og greitt eitt yvirlit yvir arbeðið í hesi 25 ár. Nökur av tölunum, hann gav okkum kunna óivað geva okkum besta bílætið.

Í 1937 kom inn í limagjaldi runt roknað 1.600 kr. og varð útgildið 650 kr. Í 1950 kom inn 13.000 kr og út varð gildið kr. 9.500.

Tilsamans er innkomið hesi ár í limagjaldi 98.000 kr. og hevur staturin latið 34.000 kr., meðan lögtingið einki hevur latið. Kassapeningurið var við árslok 26.000 kr. og limatalið millum 3700 og 3800. Men fáir av hesum limum mótti til aðalfundirnar, frá 2 til 13, ið var hægsta tal, ið mótt var.

Síðani segði hann frá, at í fleiri ár hevði verið tosað um at fáa savnað allar flutningskassar í Føroyum undir eitt, tí so komu øll fólk í Føroyum, hvaðani tey enn vóru frá atgjalda tað sama limagjald, so kundi hesin ójavn, ið nú er, verið rættaður. Hetta mál er komið so mikið áleiðis, at á seinasta Mikkjalsmessu, varð vald nevnd, ið kanna skal møguleikarnar fyri at fáa hetta mál framt. Í nevndini eru: Hans D. Joensen